

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

Науково – навчальний інститут міжнародних відносин
і соціальних наук
Кафедра іноземної філології та перекладу

**Методичні рекомендації
Для самостійної роботи студентів
з дисципліни
Порівняльна стилістика англійської та української мов**

Київ
2018 р

Підготовлено професором кафедри іноземної філології та перекладу
Баховим І.С.

Затверджено на засіданні кафедри іноземної філології та перекладу
(протокол № 1 від 29 серпня 2018 р.)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Методичні вказівки з дисципліни **«Порівняльна стилістика англійської та української мов»** “Переклад” спеціалізації “Англійська мова.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, плани семінарських занять, теми самостійного опрацювання, матеріали для аудиторної та позааудиторної самостійної роботи, питання для самоконтролю, зразки залікової контрольної роботи, список літератури.

Пояснювальна записка.

Сучасна реформа вищої освіти - це насамперед перехід від парадигми навчання до парадигми освіти та самоосвіти. Це передбачає орієнтацію на активні методи опанування знань, розвиток творчих здібностей студентів, перехід від поточного до індивідуалізованого навчання з урахуванням потреб і можливостей певного студента. Тому окрім лекційних та практичних занять важливою формою навчального процесу стає самостійна робота студентів. *Мета* самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни „Порівняльна стилістика”:

- розкрити загальні питання курсу дисципліни „Порівняльна стилістика”;
- сформулювати у студентів чітке уявлення про порівняльну стилістику як макростилістичну (семантико-стилістичну) дисципліну, що порівнює змістовні та стилістичні моменти оригіналу і перекладу, а також як макролінгвістичну дисципліну, що враховує лінгвістичні та екстралінгвістичні (літературознавчі, історико-культурні та ін.) фактори;

Головними завданнями самостійної роботи студентів є:

- ознайомити студентів з теоретичними положеннями дисципліни;
- забезпечення фонових знань, необхідних студенту для роботи з матеріалами блоку стилістики української та англійської мов;
- розвинути у студентів вміння й навички порівняльно-стилістичного аналізу;
- ознайомити студентів з лексичною та граматичною диференціацією лексичних і граматичних засобів, прийомами найбільш доцільного використання їх відповідно до змісту тексту, жанру, цільового призначення, і загальної експресивної спрямованості;
- сприяти розвитку у студентів навичок застосування здобутих теоретичних знань на конкретному мовному матеріалі;
- навчити студентів літературному перекладу різножанрових текстів.
- підвищення ефективності навчання за рахунок додаткової системи вправ;
- розвиток власне перекладацьких навичок та умінь.

Організація позааудиторної самостійної роботи студентів полягає у необхідності більш широкого огляду тематики курсу з використанням основної та допоміжної літератури, аналітичного осмислення теоретичного матеріалу, формуванні узагальнюючих висновків.

Оскільки самостійна робота повинна сприяти розвитку творчого потенціалу студента та реалізації професійних навичок, завдання мають як індивідуальний так і груповий характер. Практикуються такі форми самостійної роботи як: виконання додаткових завдань та тестів, що закріплюють у студентів певний об'єм правничої лексики; аналітичний розгляд наукових публікацій; підготовка доповіді з певної теми чи проблеми перекладу ; переклад та аналіз різноманітних по жанру додаткових текстів.

В цілому викладач повинен привчати майбутніх спеціалістів з перекладознавства працювати професійно, самостійно, швидко і якісно удосконалювати свою кваліфікацію. Таким є соціальне замовлення

суспільства системі освіти сьогодні. Воно продиктоване не тільки повсякденними потребами в постійному підвищенні якості підготовки спеціаліста, але й більш глобальним соціальним завданням – привести стан освіти у відповідність до нових цілей удосконалення суспільства, всебічному розвитку особистості.

Методичні рекомендації розраховані на 162 години занять, з них 58 годин лекційних занять, 28 практичних занять (аудиторна самостійна робота) та 76 годин самостійної роботи (позааудиторна самостійна робота) студентів перекладачів 4 курсу.

Методичні матеріали для аудиторної самостійної роботи.

1 Вправи для самостійної аудиторної роботи

Вправа 1. Порівняйте два приклади перекладу англійського тексту на українську мову, наведені на персональному вебсайті відомого українського перекладача В.Д. Радчука. Знайдіть кращий варіант перекладу. Поясніть чому він кращий.

The Indian and the Two Travellers.

Two women were travelling in a very wild part of America. They saw no modern houses and no traces of civilisation for many days. They saw only a few wooden huts and tents where the Indians lived. One day they met an old Indian. He was very clever and knew everything about the forest and the animals living in it. He could also speak English quite well. 'Can you tell us what the weather will be like during the next few days?' one of the travellers asked him. 'Oh, yes,' he said. 'Rain is coming and wind. Then there will be snow for a day or two. But then the sunshine will come again and the weather will be fine.' 'These old Indians seem to know more about nature than we do with all our science,' the man said to his friend. Then he turned to the old Indian. 'Tell me,' he said, 'how do you know that?' The Indian answered, 'I heard it over the radio.'

Індієць і два подорожжючі

Два чоловіки подорожжували по дикій частині Америки. Вони не бачили модерних будинків і слідів цивілізації багато днів. Вони бачили тільки декілька дерев'яних хат і тентів, де жили індієць. Одного дня вони зустріли старого індієця. Він був дуже розумний і знав все про ліс і про тварин, що у ньому жили. Він також міг балакати по-англійському дуже добре. "Ви можете сказати нам, яка буде погода наступні кілька днів?", - спитав індієць один з подорожжючих. "О, так, - відповів індієць. - Буде дощ і вітер. Потім буде сніг день чи два. Але потім буде сонце і погода буде гарною". "Ці старі індієць, здається, знають більше про природу від нас, учених", - сказав

чоловік своєму другу. Потім він повернувся до старого індієця: "Скажи мені, - сказав він, - як ти це дізнався?" Індієць відповів: "Я чув це по радіо".

Індіанець і двоє мандрівників

Двоє друзів подорожувало незайманим закутком Америки. Минав день за днем, а вони не бачили ні сучасних будинків, ні інших ознак цивілізації. Усе, що їм трапилося на очі, - кілька дерев'яних хижок та наметів, де тулилися індіанці. Зустрівся їм якось один вельми тямущий тубілець поважного віку. Він знав усе про ліс і лісових звірів. А ще й чудово розмовляв по-англійському. "Чи не скажете нам, якою цими днями буде погода?" - поцікавився в нього один із мандрівників. "Аякже, скажу. Очікуються дощ і вітер. Потім день-два йтиме сніг. А далі знову вигляне сонце і погода буде прекрасна". "Схоже, що ці діди-індіанці розуміються на природі краще, ніж ми з усією нашою наукою", - зауважив своєму приятелеві мандрівник. Відтак повернувся до старого й запитав: "А як ви про все довідалися?" "Слухав радіо", - відповів той.

Вправа 2. Прокоментуйте наведений текст відомого українського перекладача В.Д. Радчука, що стосується порівняльної стилістики. Зробіть невелику анотацію на англійській мові.

«Найпоширеніша хвороба навчальних перекладів - буквалізм. По середніх школах і ВНЗ гуляє справжня хронічна епідемія, охоплюючи нові й нові гурти, де кожний заражає всіх і всі кожного. Викорінити її здатні лише дійові засоби профілактики. Насамперед - плекання цілісного сприйняття тексту, чутливості до істотної деталі, стилю, до слова живого, місткого, точного, дохідливого. Запорукою набуття творчих навичок тлумачення служить рідномовна розвиненість інтелекту перекладача.

Буквалізм - не прокляття, а закон, що діє у людському мисленні. Термін позначає містке наукове поняття. Явище буквалізму різнолике, бо вражає різні частини організму мови, і живуче, бо відтворюється за нових сприятливих обставин, а відступаючи з якоїсь ділянки, міцно тримається деінде. При цьому буквалізм не ходить сам - він є симптом, що в перекладі слід шукати й інші хиби».

Вправа 3. Прокоментуйте статтю відомого українського перекладача В.Д. Радчука, що стосується порівняльної стилістики. Зробіть невелику анотацію на англійській мові.

ЗАБОБОН НЕПЕРЕКЛАДНОСТІ

(Чи під силу мові Тараса переклад цитат?)

Перекладність - ключове поняття в теорії перекладу й основоположний принцип у професійному світогляді перекладача. Без орудної ідеї потенціалу мови, яку на практиці завжди живить відчуття її тонкощів, немислимий як

фах журналіста чи талант письменника, так і покликання посередника - інтерпретатора чужих думок і душевних поривань. Бо хто ж буде братися за переклад, коли наперед відомо, що нічого перекласти не можна?

Втім, у нашому повсякденному побуті живучим є забобон неперекладності - переконання у незламній монополії на думку і почуття тієї мови, що нею первісно вони були висловлені.

Перекладність - величина динамічна. Її межі змінюються відповідно до умов. Зокрема вона залежить: 1) від близькості мов і дистанції культур (з якої мови українською перекладати легше: з японської чи з білоруської?); 2) від вивченості джерела, яке треба глибоко розуміти для того, щоб перекласти (а у класиків чимало темних місць); 3) від специфіки оригіналу (поезію романтиків перекладати важче, ніж класицистську, опис старого авто - легше, ніж наукове відкриття); 4) від розширення з плином часу ресурсів мови (власне, сам переклад розвиває мову так, що створює нові можливості для наступних перекладів); 5) від збільшення у читача так званих фонових знань, або тезауруса, який є понятійним апаратом сприйняття й пізнання (таким собі "локатором", обмежена потужність якого в минулому примушувала адаптувати тексти, вдаючися до переказу, трагедії, заміни чужих реалій своїми тощо)...

От і спитаймо любителів цитувати без перекладу.

По-перше. Якщо українською перекладено самотутню поезію Сходу, Гомера, Данте, Гете, Гюго, Байрона, Пушкіна і всього Шекспіра, та так, що за цими перекладами в університетах вивчають історію світової літератури, то невже цитатне українське слово затісне для ворущіння мізків тих російськомовних недорік, - писак і промовців, зокрема й доморощених, позначених безпомилково вгадуваним і невідчепним малоросійським акцентом, - що ледве лико в'яжуть?

По-друге. Якщо ми перекладаємо цитати не лише з найближчої білоруської, хоча вона нам зрозуміла і без перекладу, якщо перекладаємо з мов усіх інших наших сусідів (турків, румун і молдаван, угорців, словаків, поляків), з мов наших етнічних меншин (кримських татар, греків, гагаузів, болгар та інших), перекладаємо з далекої китайської, якою на землі говорять у кілька разів більше людей, ніж російською, то з якої речі, за яким правом і з якою метою для цієї російської в українськомовних текстах робиться виняток при цитуванні?

По-третє. Якщо дистанція між мовами у двосторонньому перекладі залишається незмінною, то чому російські засоби масової інформації і автори книг завжди перекладають цитати з українськомовних джерел, взагалі не затруднюючи себе сумнівом з приводу того, піддаються вони перекладу чи ні? Чому тільки українськомовну автуру й ЗМІ виховано в дусі остраху перед самою думкою про можливість кривотлумачення, перебріхування і навіяної цим острахом потреби самовідсторонення, яке, по суті, і є справжньою зрадою? Зрадою справи, про яку йдеться, мовної культури і самого себе. Хай також пояснять загалові редактори українськомовних газет, котрі друкують іншомовну рекламу поруч зі статтями на захист корінної мови,

перенасиченими неперекладеними термінами й цитатами, чому вони вимагають від своїх читачів неодмінного знання ще якоїсь мови, крім своєї? Приклади? Та їх так густо, що в цій порочній практиці важко знайти винятки. Чому в такий нав'язливий і підступний спосіб читачеві доводять, тягнувши його у минуле, що без української мови він в Україні може прекрасно обійтися, зате без російської чи англійської ніяк не обійдеться? По відношенню до мільйонів українців це - дикість, насильство, порушення людських прав. А з іншого боку - повне нерозуміння того, що державна мова належить не українцям, а усім громадянам країни з необхідності гуртуватися у народ. Функцію державотворення, охорони культурної та інформаційної незалежності України може виконати тільки титульна корінна мова, яка для нашого краю органічна й питомаб. Опанування іноземних мов - справа добровільна: вивчай такі, які вподобав, і стільки, скільки осилиш. Морально для українця в Росії, для українського поляка чи росіянина, крім державної, знати свою. Проте ні Конституція України, ні Загальна декларація прав людини не ставлять перед українцями на історичній Батьківщині *обов'язку розуміти* мову колишньої метрополії чи будь-яку іншу. Жоден правовий акт, якби навіть такий всупереч здоровому глуздові був прийнятий, не зобов'язує громадян володіти іншою мовою, крім споконвічної мови землі, на якій вони живуть і яка їх єднає.

Вправа 4. Прочитайте визначення порівняльної стилістики та виберіть правильний термін.

1. Linguistic discipline which studies nominative and communicative language units and the principles according to which the units of all language levels are selected for achieving a certain pragmatic aim in different communicative situations is called
  - a) grammar
  - b) stylistics
  - c) phonetics
2. Deliberate reiterated repetition of the same (or acoustically similar) vowels aimed at creating a specific sound and contential effect is called
  - a) onomatopoeia
  - b) morpheme
  - c) assonance
3. Secondary nomination unit based on likeness, similarity of some features of two different object is
  - a) metaphor
  - b) epithet
  - c) antonomasia
4. A figure of speech opposite to hyperbole
  - a) meiosis
  - b) litotes
  - c) metonymy

5. The usage of proper name for a common noun is called
  - a) antonomasia
  - b) metaphor
  - c) personification
6. Harmonious sounding of the utterance is
  - a) euphony
  - b) alliteration
  - c) onomatopoeia
7. New names that denote already existing objects and notions are
  - a) historical words
  - b) stylistic neologisms
  - c) archaic words
8. A marked member of a stylistic opposition which has an invariant meaning in language
  - a) an expressive means
  - b) connotative information
  - c) speech activity
9. Barbarisms and foreign words are
  - a) slang
  - b) literary words
  - c) conversational words
10. A certain sound organization with emotional and expressive colouring is
  - a) phoneme
  - b) instrumentation
  - c) morpheme
11. Repetition of semantically identical words or phrases stressed on a certain part of the sentence is
  - a) emphatic construction
  - b) syntactical tautology
  - c) parenthetical clause
12. A repetition of conjunction which is used to connect sentences, clauses or words and make the utterance more rhythmical is called
  - a) emphatic construction
  - b) polysyndeton
  - c) syntactical tautology

(stylistics; polysyndeton; syntactical tautology; instrumentation; literary words; an expressive means; stylistic neologisms; euphony; antonomasia; meiosis; metaphor; assonance).

Вправа 5. Прочитайте визначення порівняльної стилістики та виберіть правильний термін.

1. Words which are associated with definite stages in the development of society though the things or phenomena to which they refer no longer exist are called
  - a) historical words

- b) stylistic neologisms
  - c) poetic words
2. The words of foreign origin which have not been entirely assimilated into the English language preserving their former spelling and pronunciation are
    - a) barbarisms
    - b) colloquial words
    - c) bookish words
  3. Stylistically neutral words possess
    - a) denotative information only
    - b) additional information only
    - c) connotative information only
  4. Repetition of semantically identical words or phrases stressed on a certain part of the sentence is
    - a) emphatic construction
    - b) syntactical tautology
    - c) parenthetical clause
  5. A repetition of conjunction which is used to connect sentences, clauses or words and make the utterance more rhythmical is called
    - a) emphatic construction
    - b) polysyndeton
    - c) syntactical tautology
  6. Negative or affirmative statements rather than questions, possible answers being implied by the question itself is called
    - a) epiphora
    - b) rhetorical questions
    - c) chiasmus
  7. Deliberate reiterated repetition of the same (or acoustically similar) vowels aimed at creating a specific sound and contential effect is called
    - a) onomatopoeia
    - b) morpheme
    - c) assonance
  8. A variety of periphrasis which is used to replace an unpleasant word or expression by a conventionally more acceptable one is called
    - a) allegory
    - b) euphemism
    - c) metonymy
  9. A figure of speech opposite to hyperbole
    - a) meiosis
    - b) litotes
    - c) metonymy
  10. The usage of proper name for a common noun is called
    - a) antonomasia
    - b) metaphor
    - c) personification

11. A structure in which every successive word, phrase or sentence is emotionally stronger or logically more important than the preceding one is

- a) climax
- b) anticlimax
- c) pun

12. A structure in which every successive word, phrase or sentence is emotionally less stronger than the preceding one is

- a) climax
- b) anticlimax
- c) pun

(historical words; anticlimax; climax; antonomasia; meiosis; euphemism; assonance; rhetorical questions; polysyndeton; syntactical tautology; denotative information only; barbarisms).

Вправа 6. Прочитайте визначення порівняльної стилістики та виберіть правильний термін.

1. Deliberate reiterated repetition of the same (or acoustically similar) vowels aimed at creating a specific sound and contential effect is called

- a) onomatopoeia
- b) morpheme
- c) assonance

2. Secondary nomination unit based on likeness, similarity of some features of two different object is

- a) metaphor
- b) epithet
- c) antonomasia

3. A variety of metonymy in which the transfer is based on the association between a part and the whole, the singular and the plural is

- a) periphrasis
- b) euphemism
- c) synecdoche

4. The usage of common nouns or their parts as proper name is called

- a) irony
- b) antonomasia
- c) allegory

5. A variety of metaphor which is based on ascribing some features and characteristics of a person to a thing is

- a) antonomasia
- b) personification
- c) irony

6. Colloquial words whose expressiveness makes them emphatic and emotive are

- a) slang
- b) dialectal words
- c) terms

7. Deliberate overstatement or exaggeration aimed at intensifying one of the features of the object in question is called
- meiosis
  - hyperbole
  - metonymy
8. A set of relations between the language units of one class which are based on association is
- paradigmatics
  - syntagmatics
  - expressive means
9. New words that denote new objects are
- lexical neologisms
  - historical words
  - archaic words
10. Out-dated words that denote existing objects are
- archaic words
  - historical words
  - stylistic neologisms
11. Repetition of semantically identical words or phrases stressed on a certain part of the sentence is
- emphatic construction
  - syntactical tautology
  - parenthetical clause
12. Construction which is used to intensify or contrast any part of the sentence giving it an emotive charge is called
- emphatic construction
  - parenthetical clause
  - polysyndeton

(assonance; metaphor; emphatic construction; syntactical tautology; archaic words; lexical neologisms; expressive means; synecdoche; antonomasia; personification; slang; hyperbole).

Вправа 7. Прочитайте визначення порівняльної стилістики та виберіть правильний термін.

- Partial identification of two objects belonging to different spheres or bringing together some of their qualities is
  - simile
  - antithesis
  - oxymoron
- A stylistic device which presents a combination of opposite meanings which exclude each other is
  - antithesis
  - synonyms
  - oxymoron
- The words of foreign origin which have not been entirely assimilated into the English language preserving their former spelling and pronunciation are

- a) barbarisms
  - b) colloquial words
  - c) bookish words
4. A certain sound organization with emotional and expressive colouring is
- a) phoneme
  - b) instrumentation
  - c) morpheme
5. Out-dated words that denote existing objects are
- a) archaic words
  - b) historical words
  - c) stylistic neologisms
6. New names that denote already existing objects and notions are
- a) historical words
  - b) stylistic neologisms
  - c) archaic words
7. A marked member of a stylistic opposition which has an invariant meaning in language
- a) an expressive means
  - b) connotative information
  - c) speech activity
8. An intentional change of a fixed distribution of language units in speech is
- a) speech activity
  - b) a stylistic device
  - c) connotative information
9. A kind of parallelism where the word order of the sentence or clause that follows becomes inverted is called
- a) parallelism
  - b) chiasmus
  - c) epiphora
10. The repetition of words or phrases at the beginning of successive clauses or sentences is called
- a) chiasmus
  - b) anaphora
  - c) epiphora
11. Linguistic discipline which studies nominative and communicative language units and the principles according to which the units of all language levels are selected for achieving a certain pragmatic aim in different communicative situations is called
- a) grammar
  - b) stylistics
  - c) phonetics
12. Deliberate reiterated repetition of the same (or similar) sounds and sound combinations is called
- a) alliteration
  - b) onomatopoeia

c) euphony

(simile; oxymoron; barbarisms; instrumentation; alliteration; stylistics; anaphora; chiasmus; a stylistic device; archaic words; stylistic neologisms; an expressive means).

Вправа 8. Прочитайте та перекладіть текст, що дає визначення «стилістики» з точки зору американських лінгвістів. Прокоментуйте цей текст. Дайте визначення «стилістики» з точки зору українських лінгвістів.

Stylistics is the study of varieties of [language](#) whose properties position that language in [context](#). For example, the language of [advertising](#), [politics](#), [religion](#), individual [authors](#), etc., or the language of a period in time, all belong in a particular situation. In other words, they all have 'place'.

Stylistics also attempts to establish principles capable of explaining the particular choices made by individuals and social groups in their use of language, such as [socialisation](#), the production and reception of [meaning](#), critical [discourse analysis](#) and [literary criticism](#).

Other features of stylistics include the use of [dialogue](#), including regional [accents](#) and people's [dialects](#), descriptive language, the use of [grammar](#), such as the [active voice](#) or [passive voice](#), the distribution of [sentence](#) lengths, the use of particular [language registers](#), etc.

Many [linguists](#) do not like the [term](#) 'stylistics'. The word '[style](#)', itself, has several connotations that make it difficult for the term to be defined accurately. However, in *Linguistic Criticism*, [Roger Fowler](#) makes the point that, in non-[theoretical](#) usage, the word stylistics makes sense and is useful in referring to an enormous range of literary contexts, such as [John Milton](#)'s 'grand style', the '[prose](#) style' of [Henry James](#), the '[epic](#)' and '[ballad](#) style' of classical [Greek literature](#), etc. (Fowler. 1996, 185). In addition, stylistics is a distinctive term that may be used to determine the connections between the form and effects within a particular variety of language. Therefore, stylistics looks at what is 'going on' within the language; what the linguistic associations are that the style of language reveals.

Вправа 9. Прочитайте та перекладіть текст, що дає визначення терміну «register» з точки зору британських лінгвістів. Знайдіть український еквівалент, та прокоментуйте цей термін з точки зору українських лінгвістів.

Register

In linguistic analysis, different styles of language are technically called [register](#). Register refers to properties within a language variety that associates that language with a given situation. This is distinct from, say, professional [terminology](#) that might only be found, for example, in a legal document or medical journal. The linguist [Michael Halliday](#) defines register by emphasising its [semantic](#) patterns and context. For Halliday, register is determined by what is taking place, who is taking part and what part the language is playing. (Halliday. 1978, 23) In *Context and Language*, [Helen Leckie-Tarry](#) suggests that Halliday's theory of register aims to propose relationships between language function, determined by situational or

social factors, and language form. (Leckie-Tarry. 1995, 6) The linguist [William Downes](#) makes the point that the principal characteristic of register, no matter how peculiar or diverse, is that it is obvious and immediately recognisable. (Downes. 1998, 309)

Halliday places great emphasis on the social context of register and distinguishes register from [dialect](#), which is a variety according to user, in the sense that each speaker uses one variety and uses it all the time, and not, as is register, a variety according to use, in the sense that each speaker has a range of varieties and chooses between them at different times. (Halliday. 1964, 77) For example, [Cockney](#) is a dialect of English that relates to a particular region of the United Kingdom, however, [Cockney rhyming slang](#) bears a relationship between its variety and the situation in which it appears, i.e. the ironic definitions of the [parlance](#) within the distinctive tones of the East-End London [patois](#). Subsequently, register is associated with language situation and not geographic location.

Вправа 10. Прочитайте та перекладіть текст, що дає визначення термінів «field, tenor, mode» з точки зору британських лінгвістів. Знайдіть українські еквіваленти, та прокоментуйте ці терміни з точки зору українських лінгвістів.

Field, tenor and mode

Halliday classifies the [semiotic](#) structure of situation as ‘[field](#)’, ‘[tenor](#)’ and ‘[mode](#)’, which, he suggests, tends to determine the selection of options in a corresponding component of the [semantics](#). (Halliday. 1964, 56). The linguist [David Crystal](#) points out that Halliday’s ‘tenor’ stands as a roughly equivalent term for ‘style’, which is a more specific alternative used by linguists to avoid ambiguity. (Crystal. 1985, 292)

For an example on which to comment, here is a familiar sentence:

I swear by almighty God that the evidence I will give shall be the truth, the whole truth and nothing but the truth.

For Halliday, the field is the activity associated with the language used, in this case a religious [oath](#) tailored to the environment of a legal proceeding. Fowler comments that different fields produce different language, most obviously at the level of [vocabulary](#) (Fowler. 1996, 192) The words ‘swear’ and ‘almighty’ are used instead of perhaps ‘pledge’ or ‘supreme’. In addition, there is the repetition of the word ‘truth’, which evidently triples and thereby emphasises the seriousness of the vow taken. (Incidentally, this linguistic technique is often employed in the language of politics, as it was for example in Prime Minister Tony Blair’s memorable ‘Education, Education, Education’ speech to the Labour Party Conference in 2000.) The tenor of this sentence would refer to the specific role of the participants between whom the statement is made, in this case the person in the witness box proclaiming their intention to be honest before the court and those in attendance, but most importantly God. Fowler also comments that within the category of tenor there is a power relationship, which is determined by the tenor and the intention of the speaker to persuade, inform, etc. (Fowler. 1996, 192) In this case, the tenor is an affirmation to speak the truth before the court by recognising the court’s legal supremacy and at the risk of retribution for not doing

so from this secular court and a spiritual higher authority. This, of course, is not directly stated within the sentence but only implied.

Halliday's third category, mode, is what he refers to as the [symbolic](#) organisation of the situation. Downes recognises two distinct aspects within the category of mode and suggests that not only does it describe the relation to the medium: written, spoken, and so on, but also describes the [genre](#) of the text. (Downes. 1998, 316) Halliday refers to genre as pre-coded language, language that has not simply been used before, but that predetermines the selection of textural meanings. For instance, in the sentence above the phrase 'the evidence I shall give' is preferable to the possible alternatives 'the testimony I will offer' or even 'the facts that I am going to talk about'.

As well as recognising different registers of language that appear to be suitable for a particular situation, stylistics also examines language that is specifically modified for its setting, an example being the alteration in tenor from informal to formal, or vice versa.

Consider the [quotation](#) below:

'I was proceeding on my beat when I accosted the suspect whom I had reason to believe might wish to come down to the station and help with enquiries in hand.'

This language only belongs in a UK policeman's notebook and may be read out in a court of law. The sentence is not only [formal](#) but highly [conventional](#) for the location in which it is found. In addition, it is also extremely ambiguous (a common feature of so-called conventional language). Why 'accosted', for example, and not 'arrested', 'collared', 'nabbed', 'nicked' or even 'pinched'? Either of which would express more accurately what occurred in language more suitable for the typical British 'bobby', rather than the pre-scripted text that is simply being recited [parrot fashion](#).

СТРУКТУРНО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ

Протиставлення. Галицький літописець вживає його як стилістичний засіб іноді також у формі суперечного зіставлення, в якому зміст якогось слова в наступному реченні або зміст цілого наступного речення не гармоніює із змістом попереднього речення чи якимсь словом в ньому, а то й зовсім суперечить йому. Часто висловлюють ним веселу насмішку, наприклад: «Они же [татари] рекоша ему: «како идеши в Галичъ, а Данило князь лють есть: оже ти отъиметь животь, кто тя избавить» (1255, стор. 550); або: «княже, уже еси на Галичинѣ могылѣ посѣдѣлъ, тако и в Галичѣ княжилъ еси» (1206, стор. 483) (гумористичне зіставлення — сидіти на могилі і сидіти на престолі); сюди ж: «аще быхъ извѣдалъ кдѣ Данила и Василка ѣхаль быхъ на ня, аще бы ми и с десятию воинъ, ехаль быхъ на ня» (1249, стор. 533), — тут для вираження насмішки над хвалькуватістю князя Ростислава літописець вкладає в його уста недоречне зіставлення сили й хоробрості Данила і Василька з «десятью воинъ» хвалькуватого Ростислава.

Композиційне протиставлення слів з протилежним семантичним забарвленням знаходимо, наприклад, у фразі, в якій літописець висловлює своє крайнє обурення й одночасно презирство до вчинку Батия: «єпископу же преподобному во церковь убѣгшу, со княгинею и дѣтми, и повелѣ нечестивий огньмъ зажещи» (1237, стор. 519) (протиставлення піднесеного семантичного забарвлення слова *церковь* і слова *нечестивий*).

Децо інше протиставлення слів у реченнях має місце у фразі «мы же мужи, изнемогшеи во градѣ семь, ци иного странници есмы? но людье твои есмы, а ваша братья есмы» (1229, стор. 505). В цій фразі літописець наголошує на слові *странници*, якому протиставляє словосполучення *людье твои, ваша братья*.

Замовчання. Цей структурно-стилістичний засіб не знайшов ще, мабуть, у галицького редактора повного розвитку. Знаходимо його в початковій формі в одному лише випадку: «обрѣтъ нѣгдѣ Литву, избивъ ю и приведе сайгать Бурондаеви, и похвали Бурундай Василка: «*аще братъ твой не Ѣхаль*»; и воеваша Ѣздя с нимъ» (1260, стор. 560).

Зате галицький редактор широко використовує інший структурно-стилістичний засіб — еліпс.

Еліпси, як відомо, властиві й тепер живій народній мові, особливо прямій розмовній мові. Безсумнівно, що в мові широких руських мас XIII ст. цей засіб був дуже поширений. Мова того часу, як і сучасна просторічна мова, йшла у своїх висловах за образами-уявленнями, причому взаємовідносини цих образів-уявлень не завжди діставали словесне граматичне вираження. Звідси паратаксичність і часта еліптичність у староруській мові. З огляду на це навряд чи можна погодитися з думкою акад. Л. А. Булаховського, начебто еліптичність становить «продукт вищої словесної культури».

Редактор галицької частини вживає еліпси з метою посилення швидкості й економії вислову. Пропускаються не лише поодинокі слова, але й цілі звороти й речення. При цьому внаслідок пропуску окремі слова в тексті дістають спеціальний логічний наголос, замінюючи зміст пропущених слів, наприклад: «Василѣй же Глѣбовичъ и Всеволодъ Олександровичу Мстиславъ, *не мога Андрѣеви, бѣжаста назадъ ко Сянови*» (1249, стор. 533). Очевидно, що в даній фразі при *не мога* пропущено зворот *стати противу*, як це зустрічаємо під 1224 р.

Вправа 44. Перекладіть наведений текст та прокоментуйте його.

Текст

Текст (від лат. *textum*- тканина, сплетіння, з'єднання)- максимальна одиниця мови.

Для тексту характерні такі ознаки:

- структурна єдність (всі мовні елементи пов'язані між собою за структурою);
- смислова єдність (всі мовні елементи пов'язані між собою за смислом);
- комунікативна цілеспрямованість;
- жанрова віднесеність.

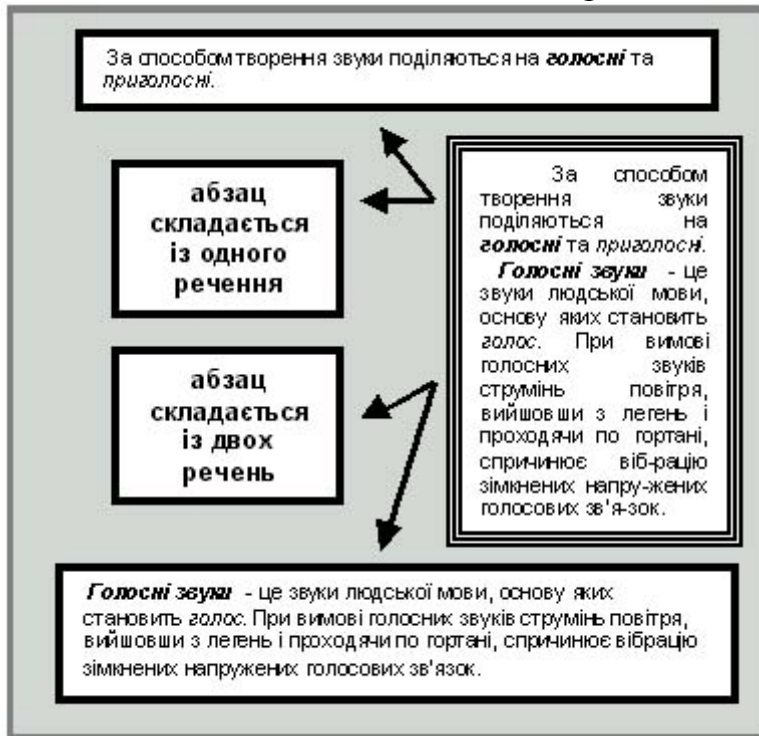
У тексті завжди про щось повідомляється. Це його **тема**.

СКЛАД ТЕКСТУ

Текст складається з інших мовленнєвих одиниць, об'єднаних смисловим зв'язком: **речень, висловлювань, абзаців, розділів**.

АБЗАЦ

Текст ділиться на абзаци. Абзац включає в себе одне або декілька речень, зв'язаних між собою за змістом. Абзаци також зв'язані між собою за змістом. Кожний абзац починається з нового рядка.

ОСНОВНІ ЧАСТИНИ ТЕКСТУ

Будь-який текст умовно можна поділити три логічні частини:

- **зачин** (початок розповіді);
- **основна частина** (розгортання думки чи подій у тексті);
- **висновок** (кінець розповіді).

Вправа 45. Перекладіть наведений текст та прокоментуйте його.

ВИДИ ТЕКСТІВ

Тексти бувають:

текст	
1.	<ul style="list-style-type: none"> • розмовно-побутовий; • художній; • науковий; • офіційно- діловий;

	<ul style="list-style-type: none"> • публіцистичний
2.	усний і писемний
3.	<ul style="list-style-type: none"> • текст- розповідь; • текст- опис • текст- роздум
4.	<p>з ланцюговим зв'язком;</p> <p>з паралельним зв'язком</p>

ПОДІЛ ТЕКСТІВ ЗА СТИЛІСТИЧНИМИ ОЗНАКАМИ

За стилістичними ознаками тексти поділяються на *розмовно-побутові, художні, наукові, офіційно- ділові та публіцистичні.*

ПОДІЛ ТЕКСТІВ ЗА МОВЛЕННЯМ

За мовленням тексти поділяються на *усні і писемні.*

За типом мовлення (або формою реалізації інформації) тексти поділяються на

тексти-розповіді, тексти-описи і тексти-роздуми.

ПОДІЛ ТЕКСТІВ ЗА ЗВ'ЯЗКОМ

За зв'язком розрізняються тексти з *ланцюговим зв'язком* і тексти з *паралельним зв'язком.*

Вправа 46. Перекладіть наведений текст, прокоментуйте його. Зробіть стилістичний аналіз тексту.

ТЕКСТ-РОЗПОВІДЬ

Текст-розповідь подає інформацію про події, явища, вчинки людей (або персонажів, якщо текст художній).

Розповідь є основним елементом прозового художнього твору.

До тексту-розповіді належить також **переказ**.

Напр.:

І ось що він мені розповів.

Начебто сто років тому у цьому будинку жив привід. І не просто якийсь там звичайний, а... Як би його краще назвати? Своєрідний, чи що?..

Річ у тім, що кожного дня народження одного із членів родини (будь-кого!) робив цей привід ювілярові "подарунок", власноручно з'являючись перед усіма мешканцями цього будинку одночасно.

СТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТУ

1. Прочитайте текст. Доведіть, що це саме текст, а не просто набір речень.

2. Визначте вид тексту: розповідь, опис чи роздум (а може, їх поєднання).
3. Вкажіть, ознаки якого функціонального стилю в ньому найбільш виразні (підкрепіть свої міркування прикладами).
4. Знайдіть в тексті зачин, основну частину і кінцівку.
5. Якщо текст художній, голосно прочитайте його, намагаючись засобами інтонації, словесного та логічного наголосу передати основну думку (ідею) тексту.
6. Знайдіть в художньому тексті слова, які мають образне значення і є стрижневими щодо ідеї тексту.
7. Сформулюйте, який вплив на вас справив художній текст.

Вправа 47. Перекладіть наведений текст, прокоментуйте його. Зробіть стилістичний аналіз тексту.

ТЕКСТ-ОПИС

Текст-опис- це текст, у якому послідовно подіються ознаки, характерні для людини, явища, зображуваного предмета або історичної епохи.

Описи дуже часто використовуються у художніх творах.

Напр.:

У давніх слов'ян Новий рік пов'язувався із землеробним календарем.

З 10 століття вже християнська Русь святкувала його 1 березня, розпочинаючи сільськогосподарчі роботи, а через п'ять століть Новий рік перенесли на 1 вересня, знаменуючи кінець збору врожаю.

І лише з 1700 року за наказом Петра Першого християнське літосчислення ведеться з 1 січня.

Вправа 48. Перекладіть наведений текст, прокоментуйте його. Зробіть стилістичний аналіз тексту.

ТЕКСТ- РОЗДУМ

Текст-роздум - найчастіше це міркування героя (або автора) над тим чи іншим явищем, з обґрунтуванням, розкриттям причиново-наслідкових зв'язків.

Часто у зачині (початку) тексту ставиться питання, на яке далі в логічній послідовності. доказово дається відповідь.

Тексти - роздуми найчастіше зустрічаються в науковому (зокрема, в науково-популярному) та публіцистичному текстах.

Напр.:

Вважається, що коли у людини немає друзів, вона починає вести себе агресивно.

Свідки стверджують, що саме це й привела Володимира до злочину.

Можливо, так воно і було, але є, мені здається, ще якась причина, яка спричинила цьому лиху.

Вправа 49. Перекладіть наведений текст, прокоментуйте його. Зробіть стилістичний аналіз тексту.

ТЕКСТ З ЛАНЦЮГОВИМ ЗВ'ЯЗКОМ

Утексті з ланцюговим зв'язком кожне наступне речення за смислом і будовою об'єднується з попереднім, поступово розвиваючи думку.

Напр.;

Мерщій кинулась Харитя до печі, одставила горщик, доглянула страву й насипала в полив'яну миску гарячого кулешу. Мати виїла ложок зо дві та й поклала ложку. Страва здалась їй несмачною, противною. Харита їла чи не їла, швиденько помила посуд, поклала його на мисник, засунула сінешні двері і стала навкролішки перед образами молитися богу. (М.Коцюбинський).

Вправа 50. Перекладіть наведений текст, прокоментуйте його. Зробіть стилістичний аналіз тексту.

ТЕКСТ З ПАРАЛЕЛЬНИМ ЗВ'ЯЗКОМ

Утексті з паралельним зв'язком події розвиваються паралельно (відбуваючись одночасно), або чергують одна одну.

Напр.:

У голдалці біля вікна сидів рудий, неголений, неохайний чоловік. Він щойно закупив люльку й задоволено випускав сизі клуби диму...

В сусідній кімнаті жінка готувала вечерю. Запахи смаженої грудинки й гарячої кави змагалися з запахом тютюну...

Надворі було повно дітлахів, вони танцювали, бігали, гралися...

До чоловіка, що читав біля вікна, несміливо підійшла дванадцятилітня дівчинка і сказала:

- Тату, давай пограємо в шашки, якщо ти не дуже втомився. (Із О.Генрі)

3. Рекомендовані теми для доповідей та рефератів

- (1) Особливості перекладу різнотипних і різножанрових текстів публіцистичного стилю.
- (2) Взаємодія публіцистичного та художнього стилів.
- (3) Біблійні фразеологізми та способи їх перекладу.
- (4) Політична коректність в різних типах перекладу.
- (5) Стилiстичні особливості перекладу наукових текстів..
- (6) Стилiстичні особливості перекладу газетних коментуючих текстів (передовиця, огляд, аналіз новин, репортаж).
- (7) Стилiстичні особливості перекладу газетних інформативних текстів.
- (8) Специфічні риси ораторського мовлення і їх відтворення в тексті перекладу.
- (9) Норми англійського офіційно-ділового етикету і їх відтворення засобами української мови.
- (10) Норми американського офіційно-ділового етикету і їх відтворення засобами української мови
- (11) Основні напрямки порівняльно-стилістичних досліджень.
- (12) Стилiстичні особливості перекладу художніх текстів.

Х. Список літератури

Основна література.

1. Арнольд И.В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность. — СПб.,: Аврора, 1999.— 288 с.
2. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка. — Л.: Заря, 1981.— 258 с.
3. Гачечиладзе Г. Введение в теорию художественного перевода. — Тбилиси: Шота Руставели, 1970.— 228 с.
4. Гиро П. Разделы и направления стилистики и их проблематика. Новое в зарубежной лингвистике. Лингвостилистика. — М.: Прогресс, 1980. — Вып 9. — С.35-69 .
5. Задорнова В.Я. Словесно-художественные произведения на разных языках как предмет лингвопоэтического исследования. — М.: Гносиз, 1992. — 245 с.
6. Зиновьева А.Ф. Стилистика в аспекте обучения переводческой деятельности// Теория и практика перевода: Сб. науч. трудов— М.: Прогресс, 1987. — Вып 9. — С.35-69 .
7. Карабан В.І. Переклад англійської наукової та технічної літератури. — К.: Наук. Книга, 2001. — 435 с.
8. Кусько К.Я., Тимошник О.М. Контрастивна лінгвістика: проблеми, завдання, прикладна орієнтація // Іноземна філологія. — 1995— Вип 96. — С.55-89.
9. Мацько Л.І., Сидоренко О.М. Стилїстика української мови. — К.: Вища школа, 2003.— 461 с.
10. Дубенко О.Ю. Порівняльна стилїстика англійської та української мов. — Вінниця: Нова книга, 2005. — 224 с.
11. Єфімов Л.П. Ясинецька О.А. Стилїстика англійської мови. Дискурсивний аналіз. — Вінниця: Нова книга, 2004. — 240 с.
12. Кухаренко В.А. Практикум з стилїстики англійської мови. — Вінниця: Нова книга, 2000. — 160 с.
13. Скребнев Ю.М. Основы стилистики английского языка. — М.: Астрель, 2000. — 224 с.
14. Тіменко І.В. Курс лекцій з курсу „Стилїстика англійської мови”. — К.: КиМУ, 2003. — 78 с.
15. Тіменко І.В. Практикум із стилїстики англійської мови та порівняльної стилїстики англійської та української мов. — К.: КиМУ, 2002. — 53 с.
16. Радчук В.Д. Сторінка мовознавця. <http://www.radchuk.novamova.com.ua/pereklad2007>
17. Wikipedia. Freeencyclopedia. <http://en.wikipedia.org> 2007
18. Тишковець С. Українська мова. <http://www.mot.narod.ru> 2007

Додаткова :

19. Генсьорський А. Галицько-Волинський літопис.—Київ: Академія наук УРСР, 1961 – 284 с.
20. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту. — Л.: Просвещение, 1979. — 327 с.
21. Мороховский А.Н., Воробйова О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. Стилистика английского языка. — К.: Вища школа, 1991. — 244 с.
22. Пелевина Н.Ф. Стилистический анализ художественного текста. — Л.: Просвещение, 1988. — 272 с.
23. Пономарів О. Культура Слова. Мовностилїстичні поради. — К.: Либідь, 1999. — 120 с.
24. Galperin I.R. Stylistics. — М.: Higher School Publishing House, 1981. — 334 с.
25. Циткина Ф.А. Терминология и перевод. — Львов: Радуга, 1988. — 385 с.
26. Швейцер А.Д. Теория перевода. Статус, проблемы, аспекты. — М.: Альфа, 1988,— 285 с.
27. Мирам Т. Профессия — переводчик. — К.: Юніверс, 1999. — 195 с.
28. Bell R.T. Translation and Translating. — London: Cambridge Press, 1991.— 480 p.
29. Hatim B., Mason I. Discourse and the Translator. — New York: Brooklyn Bridge, 1988.— 490 p.
30. Newmark P.A. Textbook of Translation. — New York: Harrison Press, 1988. — 390

31. Reed C. A Teacher's Guide and Glossary to The United States Constitution. — Washington: US Informational Agency.
32. Teaching English for Business ESP English Classes. <http://esl.about.com/library>
- 29 Sells P. The Language of Advertising. <http://www.stanford.edu> 2007

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка _____	3
2. Методичні матеріали для аудиторної самостійної роботи. _____	4
3. Методичні матеріали для позааудиторної самостійної роботи _____	33.
4. Рекомендовані теми для доповідей та рефератів _____	77
5. Список літератури _____	78